

Priesterfraterniteit Jesus Caritas
Vorbereiding op de heiligverklaring van Charles de Foucauld

Tekst 3: Fundamenten voor een spiritualiteit
 versie: Nederlands

auteur: Honoré Savadogo
 vertaling Guido Debonnet

18 december 2020

FUNDAMENTEN VOOR EEN SPITITUALITEIT
GEINSPIREERD DOOR CHARLES DE FOUCAULD

Pr. Nabons-Wendé Honoré SAVADOGO, Burkina

Charles de Foucauld "heeft een weg van verandering bewandeld om zich de broer van alle mannen en vrouwen te voelen. [...] Hij heeft zijn verlangen naar de totale overgave van zijn persoon aan God, georiënteerd (omgebogen) naar de identificatie met de geringsten en de meest verlatenen in de diepte van de Afrikaanse woestijn. Fratelli tutti, 286-287

De diversiteit van de spirituele familie van Charles de Foucauld is indrukwekkend. Ze bestaat uit alle verschillende vormen van het christelijk leven: leken, actieve en contemplatieve religieuzen, geconsacreerde leken, priesters en bisschoppen. Allen slagen zij erin om een rijke en relevante inspiratie te putten uit de spirituele ervaring van broeder Charles. We vergeten daarbij vaak de niet-christenen en zij die geen sterke religieuze praktijk hebben, maar die zich eveneens geïnspireerd weten door Charles' ervaring.

Het geheim van zo'n grenzen overstijgende spirituele diepte is op de eerste plaats de trouw aan het Evangelie. Hoe nauwer iemands leven aansluit bij het Evangelie, hoe aantrekkelijker en relevanter het is voor alle christenen. Naast deze trouw aan het Evangelie, beleefde broeder Charles alle vormen van het christelijk leven: als trouwe leek die zijn geloof verloor en weer herwon, als contemplatieve monnik en kluizenaar, als 'vrije' diocesane priester, maar ook als religieus op zijn eigen manier, als buitengewone missionaris. De diepte van de spirituele ervaring van Charles de Foucauld impliceert het bestaan van een gemeenschappelijke basis voor iedereen die beweert tot zijn spirituele familie te behoren. Al deze elementen (*de auteur somt er zeven op – NVDV*) mogen niet ontbreken in het spirituele leven van iedereen die Jezus in de voetsporen van het Foucauldiaans model wil volgen.

1. Een spiritualiteit van het hart: godsdienst wordt een liefdesavontuur

Eerst en vooral is er liefde en genade. Het hart, de zetel en het symbool van de liefde, is het embleem van broeder Charles. Het is het centrale, onderscheidende en specifieke element van zijn spiritualiteit. Sinds zijn bekering wil hij dat zijn hart als dat van Christus zou worden. Gedurende zijn heel turbulente leven heeft hij alles in het werk gesteld om ervoor te zorgen dat zijn hart transformeert en zich uitbreidt volgens de oneindige grenzen van het Heilige Hart van Jezus. Deze onverzadigbare liefde voor God en de mensen is de belangrijkste reden voor alle onverwachte veranderingen en transformaties in zijn leven. In zijn gebed houdt hij nooit op Jezus aan te roepen om diens heerschappij van liefde in deze wereld te brengen. We zijn

kennen allen broeder Charles' gebed van overgave, maar een aanroeping die heel vaak op zijn lippen kwam, was deze: "COR JESU sacratissimum, adveniat Regnum tuum!" (Heilig Hart van Jezus, moge uw Rijk komen!). Zelf zei hij graag dat het fundament van de religie en het geestelijk leven het hart en de liefde is. Wat hij schreef in de regel voor de congregatie die hij wilde stichten, is nog steeds geldig voor iedereen die hem wil volgen: "Laten we branden van liefde zoals het Hart van Jezus!... Laten we houden van alle mensen 'gemaakt naar het beeld van God', zoals dit Hart dat zo sterk van de mensen hield!"¹ Laten we God liefhebben, wiens opdracht wij vervullen van de mensen te houden. Alleen omwille van Hemzelf moeten wij Hem liefhebben. Laten we zo goed als we kunnen God liefhebben zoals het Hart van Jezus Hem liefheeft!»² Met het oog op die liefde was Charles de Foucauld ervan overtuigd dat men grenzeloos moet liefhebben zonder enige beperking. Hij drukt het zo uit: "Liefde is de perfectie; men kan alles overtreffen behalve de liefde: in de liefde kan men nooit ver genoeg gaan.»³

2. De Eucharistie gevierd, aanbeden en beleefd

We kunnen de bevoorrechte uitdrukking van het Tweede Vaticaans Concilie aanwenden om te zeggen dat de Eucharistie 'de bron en het hoogtepunt' is van alle spirituele ervaring van Charles de Foucauld. De tegenwoordigheid van de Eucharistie is daarbij het fundament, de pijler en de onafwendbare noodzakelijkheid. Zo kan men stellen dat zijn leven tot een unieke doorleefde contemplatie van de eucharistie geworden is, tot een steeds dieper gaande beleving ervan.

De Eucharistie markeerde van begin tot eind alles wat hij geestelijk meemaakte: zijn bekering, zijn gebed, zijn relatie met Jezus, het turbulente traject van zijn roeping, zijn pastoraal van goedheid, zijn universele broederschap, zijn visie op missie, zijn aanwezigheid in de Sahara, alle momenten van zijn leven, zelf zijn dood...

Men kan geen discipel van broeder Charles zijn zonder een steeds toenemende liefde voor Jezus in de Eucharistie aanwezig en aanbeden. Ondanks zijn grote eucharistische toewijding bleef hij besluiten maken om nog meer van de Eucharistie te houden. Net als hij moeten ook wij voortdurend onze liefde voor de Eucharistie vernieuwen. We moeten ons zijn besluit eigen maken dat hij geformuleerd heeft tijdens een van zijn vele spirituele retraites: "Aan de voet van het heilig sacrament vertoeven zolang de wil van God, d.w.z. een zeer duidelijke plicht, mij niet dwingt om ervan af te wijken... [...] "Nooit nalaten om de heilige communie te ontvangen, onder geen enkel voorwendsel"⁴.

3. Universele Broederschap

De zalige Charles de Foucauld vond in de Eucharistie de bron van universele broederschap. Nadat hij duidelijk heeft gezien dat ieder mens op de een of andere manier een deel is, een lid van het eucharistische lichaam van Christus, leidde hij daaruit de noodzaak af om alle mensen zonder onderscheid lief te hebben: "we moeten alle mensen liefhebben, ze vereren, respecteren,

¹ C. DE FOUCAULD, *Règlements et directoire*, Nouvelle Cité, Paris 1995, 287.

² C. DE FOUCAULD, *Règlements et directoire*, Nouvelle Cité, Paris 1995, 287.

³ C. DE FOUCAULD, *Règlements et directoire*, Nouvelle Cité, Paris 1995, 287.

⁴ C. DE FOUCAULD, *La dernière place*, Nouvelle Cité, Paris 2002, 95.

zonder onderscheid, omdat allen lid zijn van Jezus, deel van Jezus uitmaken... »⁵. Gezien het feit dat de Eucharistie het sacrament is waar Gods liefde zich tot uit uiterste manifesteerde, denkt hij dat de beleving ervan ons teder, goed en vol liefde voor alle mensen moet maken. Paus Franciscus heeft ons broeder Charles aangeraden als een voorbeeld van broederschap en universele vriendschap met deze woorden: Charles de Foucauld "is een weg van bekering gegaan om zich broer van alle mensen te voelen. [...] Hij heeft zijn verlangen naar de totale overgave van zijn persoon aan God, georiënteerd naar de identificatie met de geringsten en de verlatenen, in de diepte van de Afrikaanse woestijn. Fratelli tutti, 286-287. Het is een onvermijdelijke uitdaging voor elke discipel van broeder Charles om deze transformatie universele broeder te worden, tot de zijne te maken; tot iemand die onvermoeibaar streeft naar een liefde zonder grenzen, teneinde een universele broeder van alle mannen en vrouwen te worden.

4. De liefde voor de armsten

Voor broeder Charles moet de aanbidding en de tederheid die we hebben voor het Lichaam van Christus in de viering en de aanbidding van de Heilige Eucharistie, leiden tot dezelfde eerbied en tederheid voor de armen. Hij had de intuïtie dat elke keer als we zeggen "dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed," het dezelfde Heer is die in de gelijkenis van het Laatste Oordeel benadrukt: "Wat je aan de minsten van de mijnen deed, dat deed je aan Mij." Als tijdens zijn langdurende uitstelling van het Heilig Sacrament in Béni Abbès, iemand aan zijn deur kwam kloppen, verliet hij het Tabernakel om de persoon te gaan ontmoeten die hem kwam bezoeken. Het is dezelfde Christus die hij ontmoette in het Heilig Sacrament als in de arme die hem kwam opzoeken. Om bij de armsten nabij te kunnen blijven, om de meest afgelegen zielen te kunnen bereiken, heeft hij enorme offers gebracht: de eenzaamheid, de armoede, de onzekerheid, de onmogelijkheid om de eucharistie te kunnen celebreren...

5. Soberheid in het leven : boetedoening, nederigheid, armoede, delen

Om Jezus te imiteren die door zijn incarnatie en het kruisoffer wou afdalen op zoek naar de laatste plaats, heeft Charles de Foucauld een leven van vernedering en intense versterving geleid. Hoewel hij soms in zijn leven gedwongen werd zijn verstervingen te verzachten, bleef broeder Charles zijn hele leven lang een grote asceet. Boetedoening en verstervingen zijn niet langer altijd vereist in onze geestelijke praktijken en in onze consumptieve wereld, maar de figuur van broeder Charles herinnert ons voortdurend aan Jezus' uitnodiging om hem te volgen in zijn afdaling in onze menselijkheid en zijn kruisoffer. Hoe kan men aanspraak maken op zijn spirituele school zonder een bepaalde dosis boetedoening of op zijn minst soberheid? We hebben zo hard behoefte aan soberheid om tegen de stroom van het consumentisme in te roeien dat zo sterk de schoonheid van onze wereld verminkt en dreigt onze moeder aarde te vernietigen. Een spiritualiteit van boetedoening en soberheid is een waar tegengif voor elk buitensporig en beledigend gebruik van de goederen die de goddelijke Voorzienigheid ons ter beschikking stelt.

6. Het contempleren van de schoonheid van God in de natuur

⁵ C. DE FOUCAULD, *Petit frère de Jésus*, 84 ; voir aussi *Aux plus petits de mes frères*, 141.

We hebben hierboven gezegd dat het leven van Charles zich ontvouwde als een voortdurende contemplatie van Jezus' aanwezigheid in de Eucharistie en de Heilige Schrift. Elke dag besteedde Charles vele uren om God te overdenken, om met liefde en tederheid naar hem te kijken in gebed. Hij was een persoon die altijd verliefd was op de pracht en schoonheid van Gods oneindige liefde. Ondanks dit intense leven van contemplatie (*van God*) was Charles niet onverschillig voor de natuur. Hij wist er de pracht van de goddelijke schoonheid in te vinden. Hij heeft dit gevoel van schoonheid in de schepping gedurende zijn hele leven bewaard. Hij zei: "Laten we de pracht van de natuur bewonderen, alles is zo mooi en zo goed, want het is het werk van God. Die pracht leidt ons tot het bewonderen en de lof voor de auteur ervan. Als de natuur, de mens, de deugd, als de ziel al zo mooi is, hoe mooi moet dan niet Diegene zijn wier schoonheid zich nog maar als een bleke reflectie van hem daarin weerspiegelt!" (Meditatie op Psalmen, p. 66 of: Ch. d. Foucauld, Encounters - thema's, Nouvelle Cité, 2016. Hoofdstuk: Schoonheid)

7. Een bestendige missionaire ijver

Het geestelijke leven van broeder Charles werd gekenmerkt door een niet aflatende missionaire ijver. Van zodra hij ontdekte dat zijn roeping erin bestond om een missionaris te zijn van het eucharistische gastmaal voor de armsten, de meest verwijderden en hongerigen - vandaag zouden we spreken van de meest "periferischen" - heeft hij nooit opgehouden te bidden en werken voor de missie. Om het Evangelie te laten kennen en verkondigen, zei hij bereid te zijn alles op te offeren om "naar het uiteinde van de wereld te gaan en tot de laatste dag te willen leven"...». ⁶ Welke vorm onze staat van leven ook aanneemt, kunnen wij broeder Charles wel op authentieke wijze volgen zonder te verlangen dat het Evangelie en de Eucharistie tot het einde van de wereld bekend en geliefd zijn?

Om te besluiten zoals we begonnen zijn, laten we herbevestigen dat we met Charles de Foucauld te maken hebben met een bijna onuitputtelijke spiritualiteit, juist vanwege de directe connectie ervan met het Evangelie. We hebben slechts enkele van de fundamentele elementen van zijn spirituele ervaring geschetst. Het is aan elk individu om na te gaan welke de plaats en de omvang is van deze centrale en fundamentele elementen in het eigen persoonlijk spiritueel leven. Hun aanwezigheid en de verdieping ervan kunnen een indicatie zijn van de authenticiteit van onze trouw aan broeder Charles' spirituele ervaring.

Ouahigouya (Burkina Faso), december 2020.
Pr. Savadogo Nabons-Wendé Honoré

⁶ C. DE FOUCAULD, *Correspondances sahariennes*, 155.